

RESERVE BANK OF INDIA

www.rbi.org.in

आरबीआय/२०१२-१३/४९३

डीपीएसएस.सीओ.सीएचडी.क्र. २०३०/०३.०६.०१/२०१२-१३

दि. मे ७, २०१३

अध्यक्ष व व्यवस्थापकीय संचालक/मुख्य कार्यकारी अधिकारी
आरआरबीसह सर्व अनुसूचित वाणिज्य बँका/स्थानिक क्षेत्रीय बँका/नागरी सहकारी बँका
राज्य सहकारी बँका/जिल्हा केंद्रीय सहकारी बँका

महोदय/महोदया

तांत्रिक कारणाने परत पाठविलेल्या चेक्सचे पुनर-सादरीकरण्यातील विलंब व अशा परत केले जाण्याबाबत आकार लावणे

आपणास माहितच आहे की, आरबीआयने अनुक्रमे दिलेली परिपत्रके क्र. डीपीएसएस.सीओ (सीएचडी) क्र. ८७३/०३.०९.०१/२००८-०९ दि. नोव्हेंबर २४, २००८ व डीबीओडी.क्र.डीआयआर.बीसी.५६/१३.०३.००/२००६-०७ दि. फेब्रुवारी २, २००७ अन्वये, बँकांनी त्यांच्या चेक कलेक्शन पॉलिसी (सीसीपी) मध्ये, स्थानिक/बाहेरगावच्या चेकच्या वसुली होण्यासाठी लागणारा काल आणि योग्य ती नोटिस देऊन चेक फेटाळले गेल्यास द्यावयाचे आकार स्पष्टपणे निर्देशित करणे अपेक्षित आहे.

(२) तथापि, आमच्या नजरेस काही घटना आणण्यात आल्या आहेत की जेथे, (१) चेक फेटाळला जाण्याबाबत ग्राहकांची काहीही चूक नसतानाही, चेक परत केले जाण्याबाबतचे आकार बँकांनी लावले आहेत आणि (२) तांत्रिक कारणाने आदेशिती बँकांनी परत पाठविलेल्या चेक्सचे पुनर-सादरीकरण करण्यात विलंब करण्यात आला आहे. ह्या दोन्हीही कारणांमुळे ग्राहकाला समाधानकारक सेवा दिली जात नाही.

(३) ह्यामुळे सर्व बँका अनुसरत असलेल्या कार्यरीतीचे सुसुत्रीकरण करणे आवश्यक ठरते. त्यानुसार, पुढील सूचनांचे ताबडतोब पालन करण्यात बँकांना सांगण्यात येत आहे.

प्रदान आणि तडजोड प्रणाली विभाग, केंद्रीय कार्यालय, १४ वा मजला, केंद्रीय कार्यालय इमारत, शहिद भगत सिंग मार्ग फोर्ट, मुंबई - 400001,

दुरध्वनी : ९१-२२-२२६६ ५३३६, फॅक्स: ९१-२२-२२६९ १५५७, ईमेल : helpdpss@rbi.org.in

(१) केवळ ग्राहकाची चूक असून त्यासाठी तोच जबाबदार असल्यासच चेक परत आल्याबाबतचा आकार लावला जावा. उदाहरणादाखल, (संपूर्णपणे नव्हे) ग्राहकांची चूक नाही अशा चेक परत केल्या जाण्याबाबतच्या प्रकरणांची यादी जोडपत्रात दिली आहे. (२) ग्राहकाचा कोणताही संबंध नसताना पुनः सादर करावयाचे चेक्स, २४ तासांच्या आत (सुट्या सोडून) पुढच्याच सादरीकरण - समाशोधनात सादर केले जातील व त्याबाबत ग्राहकाला एसएमएस अलर्ट, ई-मेल इत्यादींद्वारे त्या पुनर् सादरीकरणाची सूचना देण्यात येईल.

(४) ह्यासाठी, बँकांना सांगण्यात येते की त्यांनी, वरील परिच्छेद ३(१) व ३(२) मध्ये निर्देशित केलेल्या कार्यरितीचा समावेश करण्यासाठी, त्यांचे सीसीपी पुनर्चित करावेत आणि अधिक चांगल्या ग्राहक सेवेसाठी व माहिती प्रसारणासाठी अशा सुधारित सीसीपींना प्रसिध्दी द्यावी.

(५) प्रदान व तडजोड प्रणाली अधिनियम, २००७ (२००७ चा अधिनियम ५१) च्या कलम १८ खाली वरील सूचना देण्यात येत आहेत.

(६) कृपया पोच द्यावी व अनुपालनाची हमी द्यावी.

आपला,

(विजय चुग)

मुख्य महाव्यवस्थापक.

जोडपत्र

ग्राहकांची चूक नसतानाही घेतल्या जाणा-या हरकतींच्या उदाहरणांची (संपूर्ण नव्हे यादी)

(बँकर्सच्या समाशोधन गृहांसाठी एकसमान नियम व विनियम ह्यामधील, जोडपत्र ड मध्ये निर्देशित केलेल्या संलेख व प्रतिमा आधारित धनादेश समाशोधनासाठी लागू)

संकेत क्र	परत पाठविण्याचे कारण
३३	संलेख खराब/फाटका झाला असून बँकेची हमी आवश्यक आहे.
३५	समाशोधन गृहाचा शिक्का/तारीख आवश्यक आहे
३६	चुकून पाठविला/आमच्या बँकेवर काढलेला नाही
३७	योग्य क्षेत्रात सादर करावा
३८	संलेखावर बाहेरचा/भिन्न मजकूर आहे
३९	प्रतिमा स्पष्ट नाही कागदासह पुनः सादर करावा
४०	डॉक्युमेंटसह सादर करावा
४१	ही बाब दोन वेळा टाकण्यात आली आहे
४२	पेपर मिळाला नाही
६०	दोन बँकांमध्ये क्रॉस केला आहे
६१	क्रॉसिंग शिक्का रद्द केला नाही
६२	समाशोधन शिक्का रद्द केला नाही
६३	संलेख खास करून दुस-याच बँकेबाबत क्रॉस केला आहे
६७	पेयीची सही अनियमित आहे/गोळा करणा-या बँकेचा दुजोरा आवश्यक
६८	खूण/अंगठ्याचा ठसा ह्यासाठी दंडाधिका-याच्या शिक्क्यासह सत्यांकन आवश्यक आहे
७०	अॅडव्हाईस मिळाला नाही
७१	अॅडव्हाईसवरील नाव/रक्कम वेगळीच आहे
७२	प्रायोजक बँकेकडील आदेशिती बँकेचा निधी अपुरा आहे (उप. समासदांना लागू)
७३	आदेशितीचा बँकेला वेगळा डिसचार्ज आवश्यक आहे
७४	पुढच्या महिन्याच्या १ तारखेपर्यंत देय नाही
७५	पेऑर्डरवर काऊंटर सिग्नेचर आवश्यक आहे
७६	आवश्यक असलेली माहिती वाचता येण्यासारखी/योग्य नाही
८०	बँकेचे प्रमाणपत्र संदिग्ध/अपूर्ण/आवश्यक आहे
८१	देणा-या ऑफिसने ड्राफ्ट हरवला असल्याने त्या ऑफिसकडून पुष्टि मिळणे आवश्यक
८२	बँक/शाखा ब्लॉक झाली आहे
८३	डिजिटल प्रमाणपत्राचे सत्यांकन करण्यात अपयश

८४	इतर कारणे कनेक्टिविटी मिळाली नाही
८७	पेयीज् अकाऊंट क्रेडिटेड हा शिक्का पाहिजे
९२	बँक वगळण्यात आली आहे.